

Ayşe Kulin:

“Bir kadın yazar olarak kadın yazarları daha çok seviyorum.”

12 Mart 2008 Çarşamba günü Mithat Alam Film Merkezi'nin konuğu tanınmış yazar Ayşe Kulin'di. Moderatörlüğünü Ayşegül Oğuz'un yaptığı söyleşide Kulin'in kitaplarından, televizyona ve sinemaya uyarlanmış eserlerinden ve Türkiye'de kadın olmanın ve kadın yazar olmanın zorluklarından konuşuldu. İzleyicilerin de sorularıyla katıldığı söyleşi oldukça uzun ve keyifli geçti.

Önemli bir yazar olarak uzun bir ödül listeniz var. Hangi kitaplarınız için ödül aldınız?

Ayşe Kulin: Benim için üç tane önemli ödül var. Bir tanesi Haldun Taner Ödülü, *Foto Sabah Resimleri* (1998) kitabı için. Bu ayrıca arkama müthiş bir rüzgâr koyan ödül. Çünkü yirmi beş senelik bir bekleyişten sonra, yaza yaza mahvolmuştum. Bütün dosyalarım dolmuş, kapılardan dönmüşüm, kimse kitaplarımı okumuyor, beni yazar yerine koymuyordu. Çünkü ben o yılların yazar tanımına katiyen uymuyorum. Yani o dönem adamakıllı solcu olmak lazımdı. Entelektüel bir duruş, bir şekil, bir biçim var, öyle olmak lazımdı. Ben sigara bile içmeyen, dört çocuklu, Yeniköy'ün tepesinde oturan bir kadınımdı. Neyse, neden sonra, belki de biraz kimliğimi saklayarak, boşandıktan sonra çalışma hayatına atılınca biraz şeklim şemalim değişir gibi oldu. Belki de onun için bir kitap bastırabildim. İlk bastırduğım kitap da *Güneşe Dön Yüzünü*ydü (1984). Yirmi yaşlarında yazmış olduğum bu öyküleri ben elli yaşına yakınken bastırabildim ve öyle aldım bu

ödülü. İkinci sene Sait Faik Ödülü'nü aldım. Bu demekti ki: "Tamam Kulin, sen bir yazarsın. Devam et.". Bir de bu sene aldığım Türkiye Yazarlar Birliği'nin En İyi Roman ödülü var *Veda* (2008) romanı ile. Onun dışında bir sürü ödül var ama inanın isimlerini bile hatırlayamıyorum. Çünkü her kurum, her kuruluş, her okul, her dernek bir ödül veriyor. Yani güzellik kremi yapanlardan bile beş tane kadar ödülüm var. 'Yürekli Kadın' ödülüm var mesela. Kardelenler.¹'e yaptığım hizmetler için almıştım. Böyle "Yürekli Kadın" gibi enteresan isimleri olan başka ödülleri var. Onları birer tatlı anı olarak biriktiriyorum.

Öyle gözüküyor ki bayağı birikecek daha o ödüllerden. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nden mezunsunuz. Sonrasında da çeşitli gazetelerde ve dergilerde editör, muhabir olarak çalışmışsınız.

Ayşe Kulin: Hayatımda tek pişmanlık duyduğum şey okulu bitirir bitirmez evlenmek ve hemen çocuk yapmaktır. Bu nedenle Londra'da bir üniversiteyi yarım bıraktım. Ne kadar zorlarsanız zorlayın, kucakta iki çocukla üniversiteyi götüremiyorsunuz. İçimde kalan tek ukde üniversiteyi bitirememiş olmaktır.

Ne eğitimi alıyordunuz Londra'da?

London School of Economics'te sosyoloji okuyordum. Hamileyken okuyordum ve çocuk doğduktan sonra onu bırakıp derse koş, meme saatine yetiş, sütlerin akarak eve gel, tekrar git... İkinci sene yine hamile kalınca pes ettim.

Farklı sektörlerde çalışmışsınız. Editör, muhabir, televizyon, reklâm ve sinema filmlerinde de sahne yapımcısı, sanat yönetmeni, senarist gibi çok kabarık bir görev listesi var. Yazar olarak sizi nasıl etkiledi bu deneyimler?

¹ Kardelenler: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Turkcell'in katkılarıyla Doğu ve Güneydoğu'da kız öğrencilere okumaları için maddi destek veren sosyal sorumluluk projesi.

On iki yıllık evlilik süreci içinde sadece çeviri yaptım evde. İşe yaramadı mı, tabii çok yaradı. Çünkü tarihi bir dosya çeviriyordum, yirminci yüzyılın dosyası diye. Yani o çağa ait tarih kitapları çeviriyordum. Rusya'daki ihtilali, Almanya'daki Reich'in düşüşü gibi. Onlar benim çok da iştahımı kabarttı yakın tarihe karşı. Bir iki tane yazı yazmaya çalıştım. Dergilere girmeye çalıştım ama olmadı. Yani kapı benim önüme hiçbir zaman açılmadı. Derken boşandım.

Kimseye tavsiye etmiyorum ama boşanma bana çok iyi geldi. Birden bire iki tane kanat takmışım da uçuyorum gibi hissettim. Bütün dünya benimdi ve tesadüfen kendimi bir çalışma hayatının içinde buldum. Aslında tamamen tesadüfen diyemeyeceğim, çünkü boşandıktan sonra paraya müthiş muhtaçtım. "Ne yapacağım, ne yapabilirim?"den çok, "Ne yapamam?" diye düşündüm. Yapamayacağım şeyleri çok iyi biliyordum. Mesela bir butikte oturup satış yapamam. Telefonla ilgili herhangi bir şey yapamam. Dolayısıyla sekreterlik de olamaz. Yapacağım şeyler çok kısıtlı. Yazıyla ilgili bir şey yapmam lazım.

Yazar olmak, inanın, aşçı olmaktan ya da terzi olmaktan farklı bir şey değil. Allah size bir yetenek veriyor. Bu yetenek yazıya karşı olabilir, resme, müziğe, dansa, yemek yapmaya, herhangi bir şeye karşı olabilir. Toprağın altından akan su gibi bir şey yetenek. Ona mani olamıyorsunuz. Mutlaka bir yerden sızıyor ve yüzeye çıkıyor. Ben de kendimdeki bu yeteneğin farkındaydım. Yazıyorum, yazıyorum, yazıyorum ve iyi yazdığımı da inanıyorum. Ben inanıyorum ona ama başkaları inanmıyordu. Çünkü ne yazdığımı bakmıyorlardı. Ama yine yazıya dönük bir şeyler yaptım. Gazetelerde, dergilerde çalıştım.

Bu işi yapmaya çabalarken bir tesadüf oldu, Akgün diye bir arkadaşım vardı. Bir gün bana telefon etti, heyecan içinde dedi ki: "Ayşeciğim bir şey rica edeceğim senden." Paraya ihtiyacım olduğunu da biliyor. "Biz bir reklâm fimi çekiyoruz. Bir sofrta örtüsü reklâmı. Buraya bir çay sofrası, bir simitli çay sofrası, bir İngiliz usulü çay sofrası, bir de öğle yemeği koymamız lazım. Ama benim etrafımda sofrta kurmayı bilen insan yok. Gelip bana yardım eder misin?" dedi. "Tabii ederim." dedim. Ben zannettim ki

ona yardıma çağırılıyorum. “Yok, bu profesyonel bir şey, bunun için bir para alacaksın.” dedi. Bana bir miktar para verdi ve dedi ki “Git, Beyoğlu’nda dolaş. Ya kirala, ya satın al çay takımlarını”. “Çay takımının alması benim evimde var, ben sana getiririm.” dedim. Ben tası tarağı topladım, git-tim. Bitmek bilmeyen bir çekim. Yayıyorlar, koyuyorlar, saatler geçiyor. Ben akşam sevgilimle yemeğe çıkacağım, saat geçiyor, berbere gitmemişim filan. Neyse o film çekildi ve çok güzel oldu. Yani çok hoşuna gitti. Bana dedi ki “Bu işi başka zamanlarda da yapar mısın?” Çok da iyi bir para veriyorlar, adım da sanat yönetmeni oldu. Paramı almaya gittiğim zaman ben yerlerin dibine geçiyorum. Bir tane bir iş yapmışım, utaniyorum. Sonra bu işi yapmaya başladım.

O sıralarda çok önemli bir reklâm yönetmeni olan Tunca Yönder’den yapımcı olmak için teklif aldım. Önce hemen Akgün’e gittim, “Yapımcı nasıl oluyor?” dedim ve öğrendim. Yapımcı para bastıran anlamında değil de sahneyi düzenleyen, bütün ekibi kuran kişiymiş. Biraz da çekiniyordum yapmaya. Ama Tunca çok ısrarlı “Benim bilgiye, görgüye ihtiyacım var.” diyor. Biz Tunca’yla beraber herhalde iki yüz kadar reklâm filmi çektik. Para aktı. Gece, gündüz uyku diye bir şey yok. Bir proje bitiyor, öbürüne giriyorsunuz. Nefes nefese bir hayat. Ondan sonra uzun metrajlı film çekmeye başladık. Sonra *Ayaşlı ve Kiracıları* (Tunca Yönder, 1989) geldi. İlk defa modern konseptle çekilmiş, seslendirme olmadan oyuncuların kendi konuştuğu bir film oldu. Onun için de çok uzun sürdü. Çünkü eşek anıyor duruyorsunuz, ezan sesi geliyor duruyorsunuz. Seslerin karışmaması lazım. Zor bir işti. Ama çok güzel bir dizi yaptık. O zaman diziler bölüm başına doksan dakika sürüp üç seneye yayılmıyorlardı. Sekiz bölümlük bir uyarlamaydı ve çok güzeldi. Onunla da belirli bir isim yapmış oldum. Ardından da uzun metraj bir filme geçtim.

***Ayaşlı ve Kiracıları*’ndaki çalışmanızla da zaten ödül aldınız.**

Ayşe Kulin: Evet, bir ödül aldım. Artık profesyonel olmuştum o sırada. Sanat yönetmeni ödülünü aldım.

Televizyon için yapılan bir iş reklâm filmine nazaran sinemaya daha yakın bir format. *Ayaşlı ve Kiracıları* büyük bir yazar olan Memduh Şevket Esendal'ın bir eseri. Böyle bir projeye dâhil olmak hoşunuza gitti mi?

Çok hoşuma giden, çok heyecan verici bir işti. Ama onu bu yaşta yapmama imkân yok. Onun için hakikaten genç olmak lazım. Çünkü saati yok. Sabahın beşinde de başlayabiliyor, sabaha kadar da sürebiliyor. Türkiye'de öyle. Diziler de öyle. Çılgın bir tempo var. Ama çok keyifli, çünkü oturup hep beraber, bütün ekip eserimizi seyrediyorsunuz. Bütün ekibin aynı anda, o hafta yaptıkları işi heyecandan titreyerek seyretmesi çok heyecan verici bir şey.

Peki, *Ayaşlı ve Kiracıları*'ndan sonra ne yaptınız? Tunca Yönder'le yaptığınız diğer işler neydi?

Ayaşlı ve Kiracıları'ndan sonra benim namım yürüdü. Teklifler geldi. Bu sefer Ali Tara'yla birlikte çalışmaya başladık. Çok güzel reklâm filmleri yaptık. Sonra o piyasadan tanıdığım bir arkadaşım bana bir teklif getirdi. Dedi ki "Ayşe Danimarkalı bir ekip geliyor. Burada film çekecekler, yapımcısı olur musun?" Öldüm tabi sevinçten.

Hangi filmdi bu?

Siz hiç görmediniz. Festivallerde oynadı üç kere. *King a Garden* isminde bir çocuk filmiydi. Onu çektik Kapadokya'da. Benim için müthiş bir tecrübeydi. Çünkü Türklerle kuzey ülkesi insanı arasındaki farkı orada görüyorsunuz. Filmin iyi ya da kötü olmasından bahsetmiyorum ama bir Türk'ün iki ayda kotaracağı işin içinden Danimarkalılar altı ayda çıkamadılar. Çünkü çalışma saatleri var. Sabahları ışıklar için beşte kalkıyorsak, adam sayıyor beşin üstüne, onbirde altı saati dolduruyor ve o gün paydos. Biz üç Türk yolunuyoruz, didiniyoruz. Koca bir gün boşa geçiyor diye. Kurmuşsun seti, çek bitir. Bir an önce dönelim, hepimiz paralarımızı alalım.

Ürgüp Göreme civarında çekildi film. Tabi bunlar çıldırmış vaziyette, çünkü dekor ararlarken dekoru tabiatta bulmuşlar. Fakat şöyle bir hayat yaşıyoruz, orada Kayseri köylerindeyiz, anlaşıyorsun köylüyle, bu oda kadar bir

toprağı kiralyoruz. Yüz liraya anlaşıyoruz. Sabah geliniyor, toprağın üstüne çadır kuruluyor, dekor yapıyor. Film, kamera, tam başlayacağız, traktörüyle köylü beliriyor, diyor ki “Yüz lira demiştik, iki yüz lira isteriz.”, “Kardeşim el sıkıştık bütün dekoru yaptık. Ayıp denen bir şey var, gâvurlara rezil oluyoruz.” O parayı tıkr tıkr ödüyorsunuz. Örneğin orada bir okul vardı. Okul tatil. Gittik, konuştuk. Çocuğa ihtiyacımız var. Dedik ki “Bu çocukları oynatarsanız filmde okula bir şeyler yapacağız.”. Düşündük ne lazım okula, sıralar lazım, badana lazım, tamir lazım, tuvalet lazım. Bütün bunları yapmayı ekip kabul etti. Onlar yapıldı. Şimdi çocuklar gelecek, o gün çocukların rolü var. Bekliyoruz, bekliyoruz çocuk yok. Çocukları öğretmen almış, pikniğe götürmüş. Arabalara atlayıp çocukları bulduk. Öğretmenle tekrar pazarlık başladı. Aileler kızarmış çocukların her birine onar, yirmişer lira verilmezse. Yani böyle bir hayat yaşıyoruz.

Bir de deve hikâyem var. Deve lazımdı filmde. Deve aradık, bulamadık. Urfa’dan bir deveci, birkaç gün sonra iki deveyle geldi. Fakat bizim Danimarkalılar bütün bu anlattığım çalışma sisteminden dolayı bir türlü develi kısma gelemiyorlar. O develere bir ahır tuttuk. Film devam ediyor. Deveci her gün bana geliyor, diyor ki “Ayşe Hanım saman parası.”. Ben saman parası veriyorum, adam gidiyor. Geliyor ertesi gün, saman parası. Fakat develerin rolü bir türlü gelmiyor. Bu arada deveciyi de besliyoruz. Devecinin otel parası ödeniyor ve ben yalvarıyorum “Ya şu adamı ve develeri çek, kurtul.”. Çünkü sinema bu, istediğini öne alıp çekebilirsin. “Sen karışma.” diyor bana. Neyse, devecinin rolü bir ay sonra geldi. Hazırladık seti. Develeri bekliyoruz, develer gelmiyor, deveci yok. Ben hemen koştum gittim. Bir de baktım ki develer ahırın içinde ama kapıdan dışarı çıkamıyorlar. Karınları şişmiş. Meğer deve, yemeği midesinde tutarmış çölü geçmek için. Deveci üç senelik saman yedirmiş hayvanlara. Hayvanlar sığmıyor kapıdan. Develeri dışarı çıkarmak için ahırın kapısını yıktık. Bu sefer de hayvanların yürüyecek halleri yok. İşte böyle bir çocuk filmi maceram oldu Avanos’ta. Hoştu.

Bir de “Sinemayla ilgili çok şey söyleyemem.” demiştiniz.

Ayşe Kulin: Ben böyle konuşmalara gideceğim zaman, pek konuşma hazırlamıyorum. Ama mesela kadınların gelişimi veya çocuklar üzerine bir konuşma yapmam gerekirse, o zaman bir hazırlık yapıyorum. Çünkü hazırlık yaparsam konuşurken lafımı unutabiliyorum ve strese giriyorum. Bir de çoğu kez evdeki hesap çarşıya uymuyor. Örneğin on gün önce Zürih'e çocukların eğitimi üzerine bir konuşma için çağırdılar. *Kardelenler*'den (2004) dolayı böyle şeyler isteyebiliyorlar. Ben de hazırlandım. Yola çıkmadan iki gün önce bir mail geldi, "Sevgili Ayşe Kulin, bu yıl Yahya Kemal yılı onun için biz böyle izin alabildik. Yahya Kemal yılını kutluyoruz, dolayısıyla lütfen Yahya Kemal hakkında da bir konuşma yapınız." Ben hakikaten kederlendim. Çünkü ben şimdi kızların eğitiminden bahsedeceğim, nasıl oturacağım onu bu konuşmanın içine bilemedim. Kitaplardan araştırdım ancak öyle yapabildim konuşmamı.

Ben kitaplardan sadece edebiyata dair bilgiler değil, günlük hayata dair de çok şey öğreniyorum. Ayşe Özgün beni bir programa çağırmıştı. "Üç kadın yazar olacaksınız." dedi. Müge İplikçi ve bir de adını dahi duymadığım Rana Türkali. "Kim o?" dedim. "Varoşlardan bir yazar." dedi. *Varoş'ta Kadın Olmak* diye bir kitap yazmış. Koştum aldım. Çünkü ertesi gün bu insanlarla tanışacağım. Birer kitaplarını alıp okumak lazım. Rana'nın kitabını okumaya başladım. Başında tanıtımı var. Güneydoğudan gelmiş bir kadındır. İlkokul üçüncü sınıftan terk. Yani aşağı yukarı sıfır eğitim. Çok güzel, çok içten, çok güzel bir Türkçe'yle varoşları anlatıyor. Büyük bir samimiyetle anlatıyor. Ve ben o kitapta nasıl terbiye oldum o yaşında anlatamam.

Çöp toplayıcıları var ya, hani geliyor deşiyorlar, çöpleri etraflara saçıyorlar. Yazsa eğer kokuyor, kediler köpekler de onları sağa sola taşıyor filan. Ne zaman ben bu insanların yanından geçsem avazım çıktığı kadar bağırdım "Utanmıyor musunuz? Pislik yapıyorsunuz." diye, basar geçerim arabamla. Bu kitapta bu adamların, kadınların da hayatlarını okuyorum. Bir insan hayatını kazanmak için yahut yarım sandviç bulup yemek için çöp deşer mi hiç düşündünüz mü? Deşiyor. O kadar çaresiz ki... Hayatını

çöpten kazanmaya çalışıyor. Kitabı okuduktan sonra onlara bağırıp durduğum için o kadar utandım ki kendimden... Onlar hala çöp deşiyorlar ve ben hala onların yanından geçiyorum. Şimdi onlara değil, sadece sisteme, bizi idare edenlere bağırıyorum. Çünkü bir şeyler yanlış ki bu insanlar bir çöpün içinde hayat arıyorlar. Bir kitap beni bu yaşta terbiye etti.

Bu söylediğiniz aslında çok önemli bir nokta. Kitaplardan öğrenmenin hakikaten yaşı yok. Sizin kitaplarla ilişkiniz nasıl başladı?

Ayşe Kulin: Babam gittiği her seyahatten bana kitap taşırdı. Sonradan da kitapla ilgili sorular sorardı. O kadar seviyorum ki babamı, o kadar düşkünüm ki ona, gözüne girmek için okurdum. Kitaplarla ilişkim öyle başladı. Sonra bana kuzenlerimin kitapları geldi. Çok güzel, resimli kitaplardı. Onları okumaya başladım. *Allıyla Güllü* diye bir tanesini, hiç unutmuyorum. Bir daha da hiç görmedim o kitapları. İlkokulda birinci sınıftayken kitap okuyordum ve küçük bir kütüphanem vardı hakikaten.

Peki, yaşıңыз büyüdükçe zevkiniz ne yönde değişti, ne tarz kitaplar sizi daha çok ilgilendirdi?

Gittiğiniz okullar sizi etkiliyor. Ben Amerikan Kız Koleji'nde okuduğum için, orta mektebe geldiğimiz zaman, Charles Dickens, David Copperfield, Jane Austen okuduk. Dolayısıyla ben İngiliz edebiyatından çok etkilendim ve takip ettim. En iyi bildiğim yabancı dil o olduğu için de o dilde okumaya devam ettim.

Hala öyle midir, İngiliz edebiyatını dikkatle takip eder misiniz?

Tabi ederim. Booker Prizeleri ² takip ederim. Ödül alan kitapları takip ederim. Yazarlarım vardır Van Dyke, James Joyce gibi. Onlar artık yazmıyorlar tabi ki. Türk edebiyatını da aynı şekilde takip etmeye başladım. Onu da Nezihe

² Her yıl en iyi İngilizce romana verilen prestijli bir edebiyat ödülü.

Meriç sağladı diyebilirim. Onu okuduğum zamanlarda gezmek istiyorum, partilere gitmek istiyorum, evden bırakmıyorlar. Yani kendi kişisel özgürlüğümü istiyorum. Nezihe Meriç'in bir kitabı geçti elime. Galiba *Korsan Çık-mazı*'ydi. Okumaya başladım. Kitapta Anadolu'dan gelmiş, liseyi bitirmiş, İstanbul'da üniversiteyi kazanmış bir kız var. İstanbul'da yaşıyor, bir ev tutmuşlar birkaç arkadaş. Kız İstanbul'a gitmiş olduğu için dedikodu yapıyorlar ve aile sinirleniyor. Aile bunların üstünde baskı kurmaya çalışıyor. Ona isyan ediyorlar. Kadın-erkek ilişkileri var. Bunları çok dostça, yani erkek arkadaşları var ama oturdukları muhitteki insanlar anlamıyor bunu. Bir erkek arkadaşın eve gelip gitmesine çok ters bakıyorlar. Hâlbuki bu bizler için, onun için de çok doğal. Bunları okuduğum zaman özdeşleştim ve Nezihe Meriç'i hissediyor oldum. Böylece Nezihe Meriç'in bütün kitaplarını okumaya başladım. İyi ki okumuşum. Ondan hakikaten çok feyz aldım. O kitaplar uzun müddet başucu kitabı olarak her yere taşındılar.

Aradan yıllar geçti. Ben Ankara'da bir galeride çalışıyorum. Artık kocaman bir insanım. Çoluğum çocuğum var. Galeride birlikte çalıştığım yazar Tahir Aksoy "Akşam Nezihe Meriç'e gidiyoruz." dedi. Çok heyecanlandım, "Beni de götür." dedim. Davetli değilim ama ona olan aşkımı anlatınca "Sorayım, telefon edeyim." dedi. Dedim ki "Sorma, ben geleyim tanışayım, yemeğe kalmayacağım". Kalbim çarparak yürüdü Ankara'nın yollarında. Gittik, karşımda bir kadın, ama yazardan başka her şey. Bir çocuk oturakta oturuyor, bağıyor, ağlıyor; yemek taşıyor, oraya koşuyor; patates doğruyor, bir taraftan ev soğan kokuyor; karmakarışık. Bir tarafta yazıları duruyor, bir tarafta ayıkladığı fasulyeler. Hâlbuki benim için yazarlık böyle derinlere dalıp yazmak demektir o zamanlar. Siz gelin de şimdi bana sorun. Bir kucakta çocuğa süt verip bir taraftan düzeltme yapabiliyorsunuz.

Jane Austen ve Nezihe Meriç dediniz. Bir kadın yazar olarak sizi daha çok kadın yazarlar mı etkiliyor?

Ayşe Kulin: Bir kadın yazar olarak kadın yazarları daha çok seviyorum. Çünkü meclise bakın veya bankalara bakın, kadıncağızlar akvaryum gibi yerlerde çalışıyorlar. Yani bir yerde adeta bir cam var ve erkekler kadını o camın ötesine geçirmiyorlar. Karar alma mekanizmasında aktif değiller. Kadın bir yere kadar geliyor. Onun her türlü aklından, fikrinden, inceliğinden, kıvraklığından faydalanıyor. Ondan sonra “Sen burada dur.” deniliyor. Dolayısıyla edebiyatta da böyle bir şey gördüm. Çok başarılı olduğun zaman, bir bakıyorsun senin erkek meslektaşın sinirlenmiş. Yani “Haddini bil.” oluyor. Onun için kadınların duyguyla ve çok daha içtenlikle yazdıklarına inanıyorum. Belki biraz feministim. Bu ülkede feminist olmamak mümkün değil, çünkü kadınlarına kötü muamele eden bir ülkede yaşıyoruz. Ben kitaplardan sadece onları okurken değil, kendi kitaplarımı yazarken de çok şey öğrendim. Bunu itiraf etmem lazım.

Mesela bana en büyük hayat derslerinden birini *Sevdalinka* (1999) verdi. Yani bu kadar batı hayranı, bu kadar batı merkezli yaşarken, “Çağdaş insanlar orada, biz bir türlü olamıyoruz.” derken *Sevdalinka*’yı yazmak için araştırmalara başladım. Şimdi batıyı ne çağdaş, ne medeni buluyorum, ne de seviyorum. Yüzümüzü başka bir yere dönmeyelim, yine batıya dönük dursun ama nereye baktığımızı bilerek duralım. Gerçekten batıyla bütün gönül bağlarım *Sevdalinka*’dan sonra koptu. Orada olanlar beni büyük hayal kırıklığına uğrattı. Hele o savaş, soykırım, yani 1915’te yapılanı bırakın, 1990larda Avrupa’nın ortasında insanları kıştır kıştır kesiyorlar. İki ve beş yaşlarında yuvaya giden çocukların otobüslerini tarıyorlar. Bu bir soykırımı değil de nedir? Yedi yaşındaki çocuğun ırzına geçilir mi? Yetmiş yaşında kadının ırzına geçilir mi? Bu niye yapıyor, gitsin diye. Müslüman olan gitsin diye. Adını da zaten silmişler, Boşnak yok artık. Baktığınız zaman bugün ansiklopedilere, Boşnak lafı kalkmış, yerini Müslüman almış. Kimlik yavaş yavaş, göz göre göre yok ediliyor bir şekilde. *Sevdalinka*’da batının ne olduğunu çok iyi öğrendim. Ayağımın altından adeta bir halı çekildi ve burnumun üstüne düştüm. Yani artık bu kadar hayranlıkla baktığım, “Onlar

gibi olalım.” dediğim batı gibi olmak istemiyorum. Benim insanlığımın daha derin, daha anlamlı olduğuna eminim suyun bu tarafında.

Kendi ülkemi de *Köprü'yü* yazarken tanıdım, itiraf edeyim. Gezmedim değil, Karadeniz'e de, Doğu'ya da gitmiştim ama gerçeğini öğrenmem için oraya dair bir iki kitap yazmam gerekiyormuş. Gördüğüm manzara iyi haber değil. O kadarını söyleyebilirim. İnanılmaz hoş tarafları olan bir toplum. Bir kere ikram var, konuk diye bir kavram var. Size hizmet etmek, sizi mutlu etmek istiyorlar. Ama bunun yanında hala aşiretler var. Demokrasi var, evet ama aşiretlerde sandıklar doluyor bir gece önceden, kilitleniyor, kapanıyor, gidiyor. Demokrasiyse buyurun, bu bir demokrasi. Tarikat baskısı altında idare ediliyoruz. Töre cinayeti için de bir kitap yazdım. Mehmet Faraç diye bir arkadaşın *Töre Kıskaçında Bir Kadın* kitabını okudum, bu kitabı yazmak için. Kitapta yorum, hikâye yazmamış. On iki tane töre cinayetinin mahkeme tutanaklarını indirmiş. Benim kitabıma aldığım cinayette yirmili yaşlarında bir kız âşık oluyor. Aile kızıyor. Akrabalar, yeğenler öldürmeye karar veriyorlar kızı ve traktörle tarlada üstünden geçiyorlar. Nasıl kapanıyor bu dosya biliyor musunuz? Trafik kazası. Kemiklerinin üstünden kızı bağırta bağırta traktör gidip gelmiş ama kapanıyor dosya. Derken birkaç tane vicdan sahibi adam ihbar ediyor. Tekrar açılıyor dosya. Bunu yapan iki akraba çağırılıyor, sıkıştırılıyor ve hapse giriyorlar. Göz göre göre bir kızı öldürmüşler ama iki sene sonra ikisi de dışarıda. İndirim, afl İki sene sonra başka cinayetler işlesinler diye iki adam dışarıda. Hafifletici bir sebep bulunuyor.

Zaten enstest çok yüksek. O kadar yüksek ki... Nasıl olmasın? Anadolu'da bizim mutfağımız kadar bir odanın içinde on, on iki kişi yatıyor. Ve her dakika ürüyorlar. Enstest nasıl olmasın? Bir de diyoruz ki “Türk ailelerinin ahlakı”. Oğlan askere gitti mi kayınpeder gelinin yahut baldızın, şunun bunun tepesinde. Ahlak filan bitmiş. Vergi verilmiyor, elektrik kaçak, her şey kaçak, kimse çalışmak istemiyor. Başka bir dünya. Ama bunun sebebi biziz. Çünkü bu bizim memleketimiz. Bizim kuşağımız bir şeyi

çok yanlış yaptığı için böyle. Eğitimci o insanları, öğretmedik o insanlara, aşiret reislerine, tarikatlara teslim olduk. Sonunda işte buraya geldik. İşte bunları da ben *Köprü* ve *Kardelenler*'i yazarken öğrendim.

Siz sosyal duyarlılığı yüksek bir yazarınız. En son UNICEF'in iyi niyet elçisi seçildiniz. Bu çok yeni bir haber. Siz yazıyorsunuz, Müjdat Gezen resimliyor değil mi?

Ayşe Kulin: *Kardelenler*'le adım kızların eğitimine duyarlı bir kişi diye anılınca, UNICEF'ten de bana öneri geldi. Ben de yaptım. Çünkü gerçekten her bir kız çocuğu okumadıkça, bu memleketin adam olabileceğine inanmıyorum. Hiç olmazsa okuma yazma bilmesi lazım her bir kızın. Hiçbirinin evinde çalışan kadınlardan okuryazar olanı var mı? Ben daha görmedim. Ve bunlar genç insanlar. Dolayısıyla ben UNICEF'e çok yardımcı olmak istedim. Kampanyalarına katıldım, onlar için mektup yazdım, imzalara gittim. Eksik olmasınlar onlar da beni onore ettiler. Müjdat Gezen de onlar için tiyatrolar yapmış. Bir de Yıldız Kenter. Üçümüzü iyi niyet elçisi seçtiler. Biz de bunun bir karşılığını verelim istedik. Müjdat'ı düşündük ne yapabiliriz diye.

Bir de üstüne üstlük yazın annemi kaybettim ve çok tuhaf duygular yaşadım. Annemle çok iyi geçinemedim, çok sevişen bir ana kız değildik. Ama ölümü beni çok yıprattı. Pişmanlıklar duydum. Hiçbir kitabımı ona ithaf etmemişim. Babama etmişim, anneanneme etmişim, sevgilime etmişim, arkadaşşıma etmişim ama anneme hiçbir şey yok. Çok üzüldüm. Annemin benim torunlarıma anlattığı bir masal vardı. Başını başlardı, sonunu getiremezdi. Onu kaleme alayım dedim. Müjdat'tan da resimlemesini istedim. O da beni kırmadı. Kitaba nasıl katkıda bulundu anlatamam. Cıvı cıvı bir kitap oldu. *Sit Nenin Masalları* kitabının gelirini doğuda okula gidemeyen kızları eğitime projesine bıraktık.

Doğuda köylerin çoğunda okul yok. Kızlar bazen beş, bazen on kilometre yol yürümek zorunda kalıyor. Ve doğuda kış günleri üç gibi hava kararmaya başlıyor. Dörtte akşam olmuş. O şartlarda, bir kız çocuğunun okula gidip

gelmesi hakikaten kolay değil. Sadece mutaassıp aileler yollamıyorlar konusu değil, imkânsızlıklardan da gidemiyorlar. Deprem evleri var, o deprem evlerini söküyor UNICEF, oraya altyapıyı hazırlıyor. Kızlara hemen köyün yakınında bir okul yapıyor. Tabi erkek çocuklar da var. O evleri yapmak için, bizim kitabın gelirini bağışladık. Önümüzdeki hafta Harran'da ve Mardin'de iki okul açmaya gidiyoruz birlikte. Kızlar okuyacak, çok hoş bir proje.

Siz kitaplarınızda ailenizden çok yararlanıyorsunuz. Oluğça geniş bir aile ve birkaç nesli tanıyıp biliyorsunuz.

Kırsal kesimde çok genç evlendiği için insanlar, anneannenin annesini, babasını görmek o kadar önemli bir şey olmayabilir, ama bizimkilerin bir özelliği vardı, yaşadıkları dönem itibarıyla onlar Osmanlıydı. Osmanlı diye bir kavram var ve bunu tarif etmek zor. Onların kıyafetleri, edaları, kullandıkları dil, her şey çok değişti. Ben bunu çok net hatırlıyorum, çünkü ben dedemi 9 yaşında kaybettim. Nenemi kaybettiğim zaman orta üçteydim. Dolayısıyla çok net gözümün önündeler. Önce hiç farkında değilim tabi. Bu ailenin içinde büyüdüm, onları çok sevdim, özellikle dedemi, eniştemi çok sevdim. Onlar Osmanlıydı, başka bir tarz, başka bir şeydiler. Mesela dedemin kıyafetleri benim gözümün önündedir. Bir zamanın Maliye nazırı, hakikaten para sıkıntılarında düşmüş. Belki hep aynı ayakkabıları giyerdi ama hiç kirlenmiyordu. Köstek, yelek, tozluklar ayakkabıların üstünde... Ahmet Cemal Reşit Rey'in babası da başka bir nazır, dedemin çok yakın arkadaşıydı. O da karikatür gibi bir tipti. Kıyafetleri filan değişti. Konuştuğu zaman hiçbir şey anlamazdım. Bizimle konuşurken daha sade bir Türkçe kullanırlar ama aralarında tamlamalar kullanarak konuşurlardı. Bunlar ben istesem de, istemesem de farkına vardım ki yazarken yazdıklarımın içine sızıyorlar.

İkinci dünya savaşında geçen *Nefes Nefese*'yi (2002) yazarken, bir bakıyorum benim Reşat girmiş orada oturuyor. Hikâye yazıyorum, bambaşka bir hikâye diye yola çıkıyorum, sonunda anneanneme dair bir hikâyeye bitiriyorum. Bosna'da geçen *Sevdalinka*'yı yazıyorum, bir roman.

Allem ediyor kalem ediyor benimkiler, romana giriyorlar. Bunu anlatmak zor bir şey.

Luis De Bernieres'le -*Kaptan Corelli'in Mandolini'nin* yazarı- tanıştık ve bir öğle yemeği yedik. Ben o sıra *Sevdalinka'yı* yazıyordum. Türkleri müthiş seven, Balkanları çok iyi bilen bir yazar. *Kanadı Kırk Kuşlar (Birds Without Wings)* diye müthiş bir kitabı var. Hayatımda ilk defa Türkleri severek yazılmış bir roman okudum ve nasıl sevindim size anlatamam. Bu nedenden dolayı da tek satmayan kitabı bu. Bütün kitapları best-seller, bunu best-seller yapamadı. Neyse yemek yiyorduk ve bunları konuşuyorduk. Aynı anda ikimiz aynı şeyi telaffuz ettik. Yani siz karakteri kurguluyorsunuz, yazmaya başlıyorsunuz. Bir müddet sonra bir bakıyorsunuz, onlar birer kişi olmuş ve sizi zorluyorlar. Yani siz onların istediği gibi götürmektesiniz olayı. Dolayısıyla ben sonunda ailemden, kendilerini romanların içine atan insanlardan kurtulmak için dedim ki *Veda'yı*, bunların hikâyesini yazayım ve benim yacamı bıraksınlar. Bundan sonra onlar artık girmesinler romanıma.

Veda (2008) tamamen benim kendi aileme ait, ailemin üzerinden anlattığım bir dönemdir. Ben *Veda'yı* ailemi anlatmak için yazmadım. Ben *Veda'yı* hiç bilmediğimiz işgal altındaki İstanbul'u anlatmak için yazdım. Biz gurur eşiği çok yüksek insanlar olarak o kadar ezildiğimiz, horlandığımız bir dönemi öğrenmek istemedik herhalde. Bize de hiç anlatmadılar ama dehşetengiz bir dört yıl var hayatımızda. İngilizlerin, İtalyanların ve Fransızların işgal altında tuttuğu İstanbul... İstanbul'da yaşananlardan bir değil yüz roman çıkar o günlere ait.

Kemal Tahir'in 'Esir Şehir' üçlemesi bu dönemi anlatıyor ama sizin dediğiniz gibi çok da eser yok bu konuda.

Ayşe Kulin: Evet onlar var, başka da yok. Ben araştırırken çok daha vahim şeyler okudum ve o dönemi anlatırken kendi ailemi kullanmak istedim ki benim yacamdan düşsünler. Ama düşemeyecekler çünkü kitap çok tuttu. Çok sattı, çok beğenildi. Herkes bana "O adam döndü mü?" diye soruyor. Şimdi o adamın döndüğünü ve

döndükten sonra neler yaptığını, bir de Cumhuriyetin ilk yıllarını anlatmayı çok istiyorum. O günleri yaşamadım ama coşkusunun kaldığı yıllarda doğdum Allaha şükür. Kendimi hem şanslı, hem şanssız hissediyorum. Türkiye'nin çok güzel olduğu, ümitlerinin, bütün devrimlerinin hala ayakta durduğu, herkesin çok heyecanlı olduğu, herkesin iyiye doğru gitmek istediği bir dönemdi. Herkesin sanatı öğrenmek istediği, medenileşmek istediği bir döneme yetiştim. Bunu yaşamış olmaktan mutluyum. Güzel günlerdi onlar, devam ettiremedik. Ben ikinci romanda yine ailemin üzerinden bu sefer baba tarafıma bakarak Cumhuriyetin o çok güzel yıllarını anlatmak istiyorum. Çünkü şöyle bir soru beni çok rahatsız etti "Ne yaptı ki bu Cumhuriyet?" Bana sorarsanız, hem başarılı hem başarısız ama Cumhuriyet neler yapmadı ki! Cumhuriyetin kurulduğu gün Anadolu'da trahom, sıtma, kara toprak, saba ve sivrisinekten başka hiçbir şey yok. Ev yok, ışık yok, yol yok. Cumhuriyet bunları yapmadı mı? Yaptı. Böyle bir dönem oldu. Bu dönemi de anlatmak lazım.

Yazar olarak sizi kontrol eden tek kişi kendinizsiniz. Bir yazar olarak yazma disiplininiz nasıldır?

Felaket. Bu aşağı yukarı on sekiz saatlik bir iş. Benim çok kalabalık bir ailem var. Çok yakın zamanlara kadar da çok yaşlı ve Alzheimer hastası bir annem vardı. Bakıma muhtaçtı. Altı tane torunum, dışarıda yaşayan çocuklarım var. Tüm bunların içinde benim disiplinli bir şekilde çalışmaya imkân yok. Siz çalışmak için oturuyorsunuz masanızın başına, bir telefon geliyor, diyor "Dünürün kanser olmuş.". Haydi, gel de çalış! Yahut kuzenim Viyana'dan gelmiş. Şimdi "Ben roman yazıyorum." diyebilir misiniz? Hayır. Böyle bir disiplinim yok çünkü Allaha şükür, çok geniş bir ailem var. Ama hayatımın her anında yazıyla iç içeyim. Benim kitaplarımın çoğu bilgiye dayanan kitaplar. Dolayısıyla elimde onlara dair dökümanlar, kitaplar oluyor. Otobüste, berberde, hava meydanında, vapurda hep ya okuyorum, ya not çıkarıyorum; ya düşünüyorum, ya gözlemliyorum. Sabah dokuzdan sonra hakikaten çok rahat ve verimli çalıştığım saatler. Bir de yazın Urla'da dağın tepesin-

deyiz. Orda çok iyi iş çıkartabiliyorum. Ama bir disiplin, sessizlik gerekmiyor. Kendimi alıştırdım, en büyük gürültülerin içinde dahi konsantre oldumsa hiçbir şey duymayabiliyorum. O büyük bir avantaj.

Siz çocukken bu şehirde insanların nasıl bir sinema kültürü vardı?

Ayşe Kulin: Benim hatırladığım, Ankara’da Büyük Sinema vardı. Yazları İstanbul’a gelirdik. Ortaokuldan itibaren kolejde okuduğum için, Yeni Melek Sineması benim sinema kültürümün geliştiği yerdir. Pangaltı’daki sinemalara kendi filmim *Bir Kırık Bebek* (Nisan Akman, 1987) oynayana kadar hiç gitmemiştim. *Gülizar* isimli bir hikâyemi Nisan Akman adında çok genç, çok naif bir genç kız, Tunca’nın (Yönder) kızı, film yapmak istedi. Kadri Yurdatap da hikâyeyi kabul etti ve böylece sinemaya uyarlandı. Benim başkarakterim bir Ermeni’ydi. Bir Türk ve bir Ermeni komşuydular ve birbirlerini çok seviyorlardı. Ermeni bir ustaydı ve yanındaki komşusunun elinde büyüyen kızına platonik bir aşk besliyordu. Onu korumak, kollamak istiyor ama rüyalarına girmesine de mani olamıyor. “Filme star lazım, starsız film olmaz.” dendi. Star olarak Hülya Avşar olsun diye düşünüldü. Hülya Avşar’ın bundan yirmi sene önce hakikaten vahşi bir güzelliği vardı. Tabi benim hikâyemin bütün odak noktası ustadan Hülya’ya kaydı filmde. Ben çok bozuldum ama renk vermedim, çünkü hikâyemden film yapılıyor diye çok heyecanlıydım. Senaryoyu ben yazdım. Reklâmı da “Senaristi, yönetmeni ve başoyuncusu kadın; üç kadının filmi.” diye yapıldı. Ben de iftiharla annemi koluma taktım, bir gün iki buçuk matinesine kol kola ana kız Pangaltı’daki sinemaya girdik, oturduk. Başladı film. Annem çok üzgün, bana ikide birde “Sakın üzülme.” diyor. Bir baktım etrafıma, biz ana kız oturuyoruz, bir de bir adam. Üç kişi sinemada. Sonra o film Kültür Bakanlığı ödülü aldı. Hakikaten fena bir film değildi. Ama bir haftada kaldırıldı. Bu da benim film tecrübem.

***Bir Kırık Bebek* dışında sizin senaryosunu yazdığınız başka uzun metrajlı film var mı?**

Fatma Girik için yazdığım bir senaryo vardı ama Memduh Ün oynamadı. Çünkü Fatma Girik kocasını aldatıyordu senaryoda. Düşündü, düşündü, çok beğendi senaryoyu. Fakat bir Türk erkeği olarak aldatılmış olmayı adeta kendine yediremedi. Onun için vazgeçti. Yıllar sonra, telefon etti bana Fatma Hanım. Senaryoyu sordu ama atmış gitmişim.

Televizyonda geçtiğimiz sezon sizin romanınızdan uyarlanan *Geniş Zamanlar* dizi olarak yer aldı.

Köprü ve *Geniş Zamanlar* televizyonda yer aldı. Başlangıçta çok büyük bir heyecan duydum. Çok sevdiğim bir şey sinema ve diziler. Bir şirket geldi, benden “*Köprü*’yü TRT’ye vereceğim.” diye aldı. TRT’nin şartlarını çok iyi biliyorum çünkü yıllarca reklâm filmi çektik. Oraya bir şey kabul ettirmek çok zor, biliyorum. TRT deyince ben bir duraladım. Bir kere para vermezler, onu da biliyorum. Garip bir müessesedir. Neyse, şartlarını bildiğim halde kabul ettim. Sonra TRT’nin başına bir müdür tayin edilememişti, beledik bekledik, en sonunda yapımcı senaryoyu Star’a sattı. Ben de TRT’nin şartlarıyla, Star’a fit oldum. Dünyada televizyon yayıncılığının doğru dürüst işlediği hiçbir ülkede buradaki durum yok. Bir dizi sekiz bölümlüktür, bilemediniz on bölümlüktür. Dizi on bölüm oynatılır, tutarsa bir on bölüm daha çekerler. Burada başlıyor ama tutmadı diye kaldırıyorlar. Bu yazar için çok kötü bir şey. Ama tutarsa da sonu gelmeyen bir dizi oluyor, senelerce sürüyor. Her hafta doksan dakika; doksan dakika ortalama bir uzun film süresidir. Böyle bir şey yok dünyada. Sulandıkça sulanıyor. *Köprü*’yü kaldırtmak istiyorum fakat Erdal Beşikçioğlu³ çok iyi bir vali oldu. Ailesi de çok memnun. Gözyaşları içinde seyrediyorlar onu. Bir de eğer insanlar ekranda gördükleri karakterlere özeniyorsa, buyurun size çok güzel bir karakter. Orada hala doğru dürüst, insancıl,

---

³ Köprü isimli dizide eski Erzincan valisi Recep Yazıcıoğlu’nu canlandıran oyuncu.

insanları seven, adalet duygusu olan bir vali var. Onun için bıraktım. Mart sonu bitiyor inşallah.

Peki, siz casting aşamasında müdahale de bulunur musunuz?

Ayşe Kulin: Hayır o konuda hiçbir müdahale hakkım yoktu. *Geniş Zamanlar*'ı satarken biraz daha akıllı davrandım. Biraz daha fazla para istedim ve müdahale hakkı istedim. İlk on üç bölümünün storyline'ını ben yazdım. Onun için de ayrıca para aldım. Fakat korkunç bir şey, bağlanıyorsunuz ve hiçbir yere gitmenize imkân yok. Her hafta bir şeyler yazacaksınız. Benim imza günlerim oluyor, çocuklarıma gitmek istiyorum, mümkün değil. Dolayısıyla on üç bölüm sonra bıraktım. Fakat yapıları beğenmedim. Artık o da şirazesinden çıktı, kitapla hiçbir ilgisi kalmadı. Onun üzerine yapımcıma rica ettim "Ne olur, ilk fırsatta bunu kaldır ya da benim adımları çıkar. Çünkü artık benim hikâyem değil." dedim. Onu da o şekilde bitirdik. Şimdi *Sevdalinka*'yı *Köprü*'den ders almış olduğum için dizi olarak vermedim. Sinema filmi yapmak kaydıyla aynı arkadaşına sattım. Ama senaryosunu ben yazacağım.

Peki dizinin ya da şimdi başlayacağınız filmin casting aşamasına dâhil olmak sizi heyecanlandırıyor mu?

Aslında orada oluyorsunuz ama sözünüz geçmiyor. Yapımcının dediği oluyor, çünkü parayı bastıran düdüğü çalıyor açıkçası. Siz ne söylerseniz söyleyin, sizi ikna etme yoluna gidiyor ve sonunda oluyor. Onun için de karışma hakkınız pek olmuyor.

İzleyici olarak sizin edebiyat uyarlamalarına özel bir ilginiz var mı televizyonda?

İlgiyle başlıyorum izlemeye ama mesela *Yaprak Dökümü*'nden hoşlanmıyorum artık. Çünkü o da bambaşka bir şey oldu. O noktaya kadar seyrediyorum, ondan sonra da seyretmiyorum.

Sinemada edebiyat uyarlamalarıyla ilişkiniz nasıldır? Yazar olarak sizi besler mi sinema?

Tabi sinema da tiyatro da çok besliyor. Sinema hiçbir zaman kitabı tam olarak veremiyor ama sinemada hiç olmazsa bir başlangıç noktası ve bir bitişi var. O kadar sülanmıyor. En nihayet doksan bilemediniz, yüz yirmi dakikalık bir şey seyrediyorsunuz ve eserin ruhuna sadık kalıyor.

Peki, sizi en çok etkileyen filmler hangileri?

Young Bess (George Sydney, 1953) isminde I. Elizabeth'in hayatını anlatan bir filmi seyretmişim. Jean Simmons oynamıştı. O beni müthiş etkilemişti. Belki ondan dolayı ben İngiliz edebiyatına çok meraklıyım. Ne kadar Elizabeth filmi çevrilmişse, hepsini seyrettim. Herhalde altı tane filan Elizabeth filmi seyrettim. Bana bazen sorarlar anketlerde "Dünyaya ikinci kez gelseniz kim olmak isterdiniz?" diye, I. Elizabeth olmak istedim. Harika bir şey, bütün güç avucunuzda. Muhteşem bir kadın, hem de müthiş çapkın. Hiç kimse umurunda değil. Hayatı doya doya yaşamış. Kocasını da yok.

Peki, kitaplarınızı yazarken kadın karakterlerinizi erkek karakterlere göre daha rahat yoğurduğunuzu düşünüyor musunuz?

Belki, kendim kadın olduğum için. Ama tabi erkekleri yazarken de bir zorluk yaşadığımı zannetmiyorum. Hayır, yani dört tane erkek çocuğu büyüttüm.

Yazarlık öncesi ve yazarlık sürecinde kadın olmak bir avantaj mı, yoksa dezavantaj mı oldu sizin için?

Yazarlıkla hiç ilgisi olmayan bir şey bu sordunuz. Çünkü Türkiye'de kadın olmak çok avantajlı bir şey değil. Ama yazarken belki daha iyi gözlem yapabildiğim için veya biz kadınlar daha duygusal bir dil kullandığımız için daha avantajlı olabiliriz.

Bir röportajlarınızı okurken "Çok satmak gibi bir ayıbım var." ve "Benim gerçek eleştirim ölümünden sonra yapılacak" diye çok ilginç ifadelerinize denk geldim. Bunu biraz açar mısınız?

Ben yirmi beş sene bekledim. Hiç kimseye dosyalarımı okutamadım. Hatta rahmetli Erdal Öz'e öykülerimi götürdüm. Hiç ses çıkmadı. Çiçek Bar'da rastladım. Tekrar sordum, "Daha okumadım bakarım." dedi. Her Pazartesi Çiçek Bar'a gidiyorum, her Pazartesi barda aynı insanlar oluyor. Gene onu gördüm. "Adresini yazar mısın bir yere?" dedi. Okumuş galiba. Hemen bir peçetenin üzerine adresimi yazdım. Biraz da tuhaf geldi çünkü içinde CV'im var ve üzerinde adres de var. Verdim ve heyecanla bekledim. Bir hafta içinde kahverengi bir zarf geldi. İçinden ona bırakmış olduğum zarf çıktı, benim öykülerim bir de bir dosya kâğıdının yarısına, "Sayın Kulin, yeni öyküleriniz eskisinden de kötü. Sizin için üzgünüm." yazmış. Çok üzüldüm üstelik aynı öyküleri Haldun Taner Öykü Ödülü'ne göndermişim.

Bir hafta sonra telesekreterde "Sayın Ayşe Kulin, Haldun Taner Ödülü'nü kazandınız." diye bir mesaj buldum. Birisi beni işletiyor diye düşündüm. Sonra tekrar telefon çaldı, açtım ve ben kazanmışım. O öyküler ertesi sene kitap haline getirildi ve başka öykülerim de Sait Faik Ödülü'nü aldı. Beni ısrarla okumak istemeyenler, okudukları zaman bana ödül verdiler. Şimdi yine beni ısrarla okumak istemeyen ve okumayan ama çok sattığım için son derece ayıp, kötü bir şey yapıyorum diye düşünen bir edebiyat çevresi var. Yani bir 'edebiyat çetesi'. Onlar kendilerinden olmayan hiç kimseyi sevmiyorlar ve bu işi yapsın istemiyorlar. Onların arkadaşları, ülküdaşları olacaksınız; onlarla aynı masada içkinizi içmiş olacaksınız; bir dokunmuşluğunuz olacak onlara. Tamamen onların dışındaysanız sizi istemiyorlar. İşte böyle ayıp bir şey Türkiye'de çok satmak. Eleştiriler için de şunu söyleyebilirim: Çok az insanın okuduğu dergiler var, onlar eleştiriyorlar kitabı. Bakıyorum, benim yapmış olduğum röportajlardan cımbızlarla kelimeler çekmişler onları eleştiriyorlar. Üstelik gazetecilere bir şey söylersiniz, bambaşka bir şekilde çıkar. Editöryal hataları eleştiriyorlar. Yani, edebiyat adına ancak bunu eleştirebiliyorlar. Bir Ayşe Kulin nefreti var. "Sen nereden çıktın be kadın? Ne hakla yazıyorsun?" gibi bir tavır... *Bir Gün*'ü (2005) yazdığım için eleştirildim mesela. İl-

laki Kürt olmak lazım değil ki, bunu yazmak için. Bilakis ben daha tepeden, daha tarafsız bakıp yazabiliyorum, hiç bir şey olmadığım için. Yani ne Kürt kimliğim, ne Türk kimliğim baskın.

En çok hangi kitabınızı yazarken keyif aldınız?

Ayşe Kulin: *Füreyâ*'yı. (2002) Çok çok üzücü bir kitap-tan sonra bana bir bahar havası gibi geldi *Füreyâ*. Çok güzel bir hayat, çok hoş bir kadındı. Çok keyifle yazdım onu. Bir de *Bir Varmuş Bir Yokmuş*'u (2007) çok seviyorum. Esprili bir kitaptı.

Elizabeth'le ilgili filmlerin dışında sizi çok etkileyen başka bir film var mı?

A Room With a View (Manzaralı Oda, James Ivory, 1985) filmini çok sevdiğimi hatırlıyorum. İtalya'da geçer, müthiş bir müziği vardır. Bir de *Çölde Çay* (*The Sheltering Sky*, Bernardo Bertolucci, 1990). Zaten çok severim Bertolucci'nin bütün filmlerini. *Leopar*'ı da (Il Gattopardo, Luchino Visconti 1963) çok sevmişimdir. Türk filmlerini kendi filmim oynamaya başladıktan sonra seyretmeye başladım. Türk filmlerinden *Anayurt Otel*i (Ömer Kavur, 1987) benim için müthiş bir film. *Aaahh Belinda* (Atif Yılmaz, 1986) çok güzel, çok özel bir film. Atif Yılmaz'ın filmlerini severim.

Sevdalinka'nın sinema filmi olacağından bahsettiniz. Yönetmeni belirlendi mi?

Daha belli olmadı. Ben dizi yönetmeni olsun istemiyorum ama yapımcılar dizi yönetmenlerini film yapmaya zorluyorlar, ellerinden kaçırmamak için.

Sizin seçme şansınız olsa, sinema dilini sevdiğiniz ve "Benim hikâyemi hakikaten anlar ve güzel anlatır." dediğiniz kimler var?

Benim *Gece Sesleri* diye bir öyküm var. O bir film olsun ve Ferzan Özpetek çeksin çok isterdim. Ferzan'ın filmlerini keyifle seyrediyorum, *Hamam*'ı (Ferzan Özpetek, 1997) da çok severek seyrettim zaten.

Dinleyici Soruları

Türkiye’de kadın olmanın zorluğundan bahsettiniz. Kadın erkek ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?

Ayşe Kulin: Katmanlara ayırmak lazım Türkiye’yi. Bizim bulunduğumuz katmanda kadın erkek ilişkilerinin üstünde durulacak bir tarafı yok. Her memleketteki kadın erkek ilişkileri gibi bir ilişki olageliyor. Ama kırsala indiğiniz zaman, Anadolu’ya çıktığınız zaman gene bir ilişki yok. Çünkü ilişki yok. Kadınların vazifeleri var, evlerinde oturuyorlar ve kocalarını bekliyorlar. Beni üzen, kadınların mesleklere katılımındaki düşüş. Yüzde altmışlardan, yirmilere düşmüş. Bugün kadın evinde oturur hale geldi Türkiye’de. Kadın erkek ilişkilerinde, köylerde öyle gözükme bile bence kadınlar çok baskın. Çünkü kadın tarlada çalışıyor, çalıştığı için hayatını kazanıyor ve elinde gücü var. Üstelik köylü kadının libidosu çok yüksek. Kendi keyfini, zevkini biliyor. Kasabalarda kadının durumu bir felaket. Müthiş baskı altındalar. İslami kesimde ise kadınlar göstermelik olarak haklarını arıyorlar ama herhalde evlerinde bayağı baskı altındalar. Şehirlerde eğitimli kadınların arasında kadın erkek ilişkilerinde ben bir baskı görmüyorum. Yasalar var. Mesela dayak yiyen bir kadına müdahaleyi mümkün kılabilmek için kadınlar çok büyük mücadele verdi. Kadın örgütleri yasaların değişmesinde çok zorlayıcı olabiliyorlar. Şimdi nasıl olur bilmiyorum. Çünkü daha muhafazakâr bir tarafa doğru gidiyoruz.

Yazar olarak edebiyatın toplumsallaştırma veya hayatın içerisindeki işlevsel boyutunu nasıl görüyorsunuz, edebiyat ne kadar toplumsal olabilir?

Eğer o toplum okuyorsa, edebiyat toplumu kesinlikle dönüştürebiliyor. Ama ben Türkiye’de okuyan bir toplum olduğunu düşünmüyorum. Çok az okuyoruz. Şu odadan ibaret değil Türkiye. Çok küçük oranda okuyoruz. Onun için edebiyat bu toplumu değiştiremiyor, çünkü bu toplum kitap okumuyor. Toplum artık televizyona odaklandı. Bu nedenle hiç olmazsa televizyon programlarını biraz daha seviyeli ve öğretici yapmak zorundayız. Seyrederken öğre-

neceğin çok şey var. Çevreyi kirletmemek gibi filan. Edebiyatın hem tarihi anlatmakta, hem toplumu dönüştürmekte çok büyük bir rolü olduğuna inanıyorum. Romanı olmayan toplumlar tarihlerini de bilmiyorlar.

Türk edebiyatında kadının sinmiş bir konumda durmasını, kalemin kadına üstün gelmesi olarak açıklayabilir miyiz? Sonuç olarak bizler daha duygusal varlıklarız. Hilmi Yavuz şunu söylemiş bir söyleşisinde: “Ben yazarken masama geçerim, orada karar veririm ne yazacağıma. Bana anlık bir esinti gelmez. Şiirin üzerinde çalışılmalıdır” diyor. Sizin için de bu böyle midir?

Hilmi Yavuz kadınları çok seven bir arkadaşımız değildir. Kadınlardan pek hazzetmez. Ama şiir gerçekten böyle bir şey. Duyguyla yükleniyorsunuz ve o duygu fışkırabiliyor, ama şiirle bir matematikçi gibi oynamak lazım. Ben de şiir yazmak isterdim ama sabırlı değilim. Enerjimi o kadar uzun süre bir şiirin üstüne harcamak istemeyebilirim. Yahya Kemal’in “oley” diye bir kelimesi var *Endülüs’te Raks* şiirinin sonunda. İspanya’ya tayin olmuş, orada boğa güreşlerini seyretmiş ve bunu yazmış: *Endülüs’te Raks*. Son kelimeyi yirmi beş sene sonra koymuş, “oley” diye. Şiir öyle bir şey, roman öyle değil. Hikâyeyi biraz daha dikkatli yazmak gerekebilir, ama roman bir anlatı. Anlatırken kelimeleri seçmek zorunda değilsiniz. Çünkü hikâyenin temposu da, hikâyenin içindeki olaylar da sizi alıp götürüyor. Belki Hilmi Yavuz’un o bakımdan hakkı var ama Hilmi Yavuz roman yazmaya kalksa sıcak bir roman yazamazdı. Mesela Ferit Edgü’nün romanları bende, kapıyı açıp sırf metalden ve mermerden bir odaya girmişim hissi uyandırır. Çok güzel ama beni sarmalamıyor, beni ısıtmıyor. Öyle bir eksiklik oluyor erkeklerde galiba.

Pek, Erkeklerin yazdığı ama sizi sarmalayan kitaplar var mı?

Mesela Atilla İlhan’ın, Kemal Tahir’in, Orhan Kemal’in romanları beni çok sarmalamıştır.

Ayşe Kulin Kimdir?

1941 yılında Ankara'da dünyaya gelen yazar, İstanbul Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde eğitim gördü. Bir süre Londra'da London School of Economics'de Sosyoloji eğitimi alan Kulin mezun olmadan okuldan ayrıldı. Çeşitli gazete ve dergilerde editör ve muhabir olarak çalıştıktan sonra televizyon, reklâm ve sinema filmlerinde sanat yönetmenliği, senaristlik ve yapımcılık yaptı. İlk kitabı Güneşe Dön Yüzünü 1984 yılında yayımladı. Bu kitapta yer alan Gülizar adlı öyküsü Bir Kırık Bebek Nisan Akman tarafından filme alındı. Film 1986 yılında Kültür Bakanlığı Ödülü'nü kazandı.

1986 yılında sahne yapımcılığı ve sanat yönetmenliğini yaptığı Ayaşlı ve Kiracıları adlı dizideki başarısıyla Tiyatro Yazarları Derneği En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü'nü aldı. 1996 yılında Foto Sabah Resimleri adlı öyküsü ile Haldun Taner Öykü Ödülü'nü ve 1997 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. 1997'de yılında yayınlanan Adı Aylin adlı biyografik romanı ile İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yılın yazarı seçildi. Veda romanı ile 2008 yılında Türkiye Yazarlar Birliği'nin En İyi Roman ödülünü aldı..

Başlıca Kitapları

- Veda (2008) (roman)
- Bir Gün (2005) (roman)
- Kardelenler (2004) (araştırma)
- Nefes Nefese (2002) (roman)
- Köprü (2001) (roman)
- Füreyâ (2000) (biyografik roman)
- Sevdalinka (1999) (roman)
- Foto Sabah Resimleri (1998) (öykü)
- Adı: Aylin (1997) (biyografik roman)
- Güneşe Dön Yüzünü (1984) (öykü)